

6.2 ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ ИНСУЛТ

Основни познания за инсулта

Какво представлява инсултът?

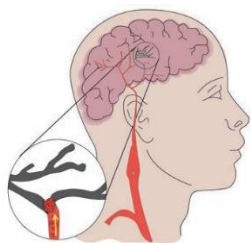
Инсултът, известен още като апоплексия или мозъчен удар, е резултат от нарушение на кръвообращението в мозъка. Това нарушение на кръвообращението обикновено се появява внезапно.

Има две основни форми на инсулт:

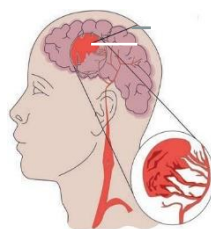
"Мозъчният инфаркт" се причинява от съдова оклузия (запушване). В повечето случаи стените на съда вече са повредени, втвърдени и стеснени от отлагания. След това откъснал се кръвен съсирек (емболия) може да затвори напълно стеснението. Мозъчните инфаркти се наричат още исхемични инсулти (исхемия = намален приток на кръв, спиране на кръвния поток). Те представляват приблизително 80 процента от всички инсулти.

"Мозъчен кръвоизлив" или хеморагичен инсулт (хеморагия = изтичане на кръв от кръвния поток) е, когато съд в мозъка се спука.

Както мозъчният инфаркт, така и мозъчният кръвоизлив водят до намален приток на кръв към мозъчните области зад тях и по този начин до намалено снабдяване с кислород и хранителни вещества. В случай на мозъчен кръвоизлив, налягането на изтичащата кръв причинява допълнително увреждане на околната тъкан. В зависимост от засегнатата мозъчна област, това може да доведе до нарушения или отпадане на различни телесни функции и често трайни увреждания.

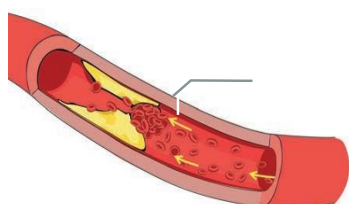

Мозъчен инфаркт
Липса на кръвоснабдяване

Мозъчен кръвоизлив
(хеморагичен инсулт)

Причини за инсулт?

Образуване на кръвен съсирек в кръвоносен съд, стеснен от плака с получена съдова оклузия

Рискови фактори

Повечето рискови фактори за инсулт отключват и ускоряват развитието на артериосклероза. Холестерол, кръвни клетки, съединителна тъкан и калциеви соли се отлагат по вътрешната страна на кръвоносните съдове. Нормално еластичната съдова стена става все по-твърда и гладката ѝ стена става грапава. По грапавите участъци се натрупват отлагания на посочените по-горе компоненти, които водят до стесняване на съда. Налице е риск от запушване на кръвоносния съд, т.н. съдови оклузии, ако малки кръвни компоненти заседнат в тях.

Една от най-честите причини за атеросклероза е високото кръвно налягане. Затова измервайте кръвното си налягане редовно!

Диабетиците имат два до три пъти по-висок риск от инсулт. Високото съдържание на захар в кръвта атакува стените на кръвоносните съдове и ускорява развитието на артериосклероза.

Високите стойности на холестерол и триглицериди допринасят за отлагания във вътрешността на кръвоносните съдове и по този начин за артериосклероза и увеличават риска от инсулти и инфаркти. При холестерола трябва да се прави разлика между HDL, който има защитен ефект върху съдовите стени и LDL, който има увреждащ ефект. Подобно на високото кръвно налягане, диабетът и нарушенията на липидния метаболизъм често се откриват късно, тъй като както високата кръвна захар, така и високите липиди в кръвта не причиняват никакви симптоми в началото.

Предсърдното мъждене е специална форма на сърдечна аритмия. Проявява се като неравномерен сърдечен ритъм и увеличава петкратно риска от инсулт. Тези неравномерни сърдечни удари (палпитации или сърцебиене) са причинени от нарушение на така наречения синусов възел. Като диригент на сърцето, той гарантира, че сърцето се свива и отпуска отново в правилен ритъм. Някои страдащи усещат нередовния си сърдечен ритъм, докато други не. Затова се препоръчва след навършване на 40 г. дори при отсъствие на оплаквания, редовни медицински прегледи с изследвания на кръвта – ПКК, кр. захар, мастен профил; измерване на артериално налягане, пулсова честота, ЕКГ, холтер ЕКГ - при необходимост, с цел ранно откриване и контрол на посочените по-горе рискови фактори.

Факторите от начина на живот

Положително влияние върху сърдечно-съдовата система, както и върху кръвното налягане оказва физическата активност - движение, регулиране на телото, балансиране нива на стрес, въздържание от никотин и консумация на алкохол.

От друга страна негативен фактор е затлъстяването, което влияе върху кръвната захар и кръвното налягане. За повечето хора загубата на тегло директно понижава кръвното налягане и намалява риска от инфаркт и инсулт.

Алкохолът допринася за повишен риск, тъй като удължава времето за съсирване на кръвта при някои хора, в краткосрочен план ускорява пулса и свива кръвоносните съдове.

Подобно е положението и с никотина. Той причинява стесняване на артериите, увеличава сърдечната честота и вискозитета на кръвта.

Стресът е физически и психологически отговор на организма на психоемоционалното

напрежение от околната среда. Тъй като начинът, по който хората се справят със стреса и тяхната устойчивост се различават значително и зависи от индивидуалната чувствителност и изработена стратегия за овладяване на стресогенните реакции, трудно е да се дадат общи съвети.

За да се поддържа сърдечно-съдовото здраве на всеки един от нас, се препоръчва регулярна физическа активност: поне 3 пъти седмично, 30 – 45 минути упражнения за издръжливост или сила. Физическата активност следва да се интегрира в ежедневието, напр. чрез изкачване на стълби, колоездене и ходене.

Основни рискови фактори за инсулт са:

- високо кръвно налягане
- диабет
- дислипидемия
- предсърдно мъждене
- нездравословен начин на живот с липса на движение, затлъстяване, стрес, тютюнопушене, алкохол

2 Всеки инсулт е спешен случай !

Симптомите

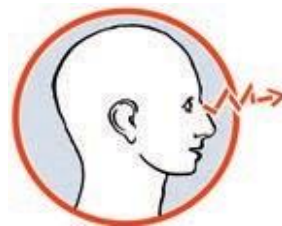
„Времето е мозък“ е поговорка в неврологията, за да се подчертае сериозността на инсулта. Колкото по-рано започне терапията след инсулт, толкова по-леки ще бъдат последствията. Затова всеки инсулт е спешен случай – 112!

Инсултите могат да възникнат във всяка ситуация в живота и могат да се проявят по различни начини.

Най-честите симптоми на инсулт включват:

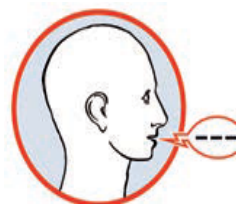
Зрителни смущения:

Засегнатите пренебрегват предмети или хора от едната страна, имат ограничено зрително поле или тунелно зрение. Нарушения в пространственото зрение и двойно виждане също са възможни последствия. В резултат на това засегнатите могат да загубят ориентацията си

Нарушения на говора и разбирането на речта:

Спиране, накъсана реч или обща загуба на реч са сред типичните ранни симптоми. Понякога сричките и буквите са обърнати или думите са изписани неправилно

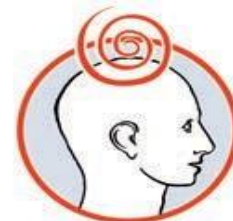
Парализа и изтръпване:

Инсултът може да доведе до парализа на едната страна на тялото или смущения в усещането за допир. Характерен признак е и увиснал ъгъл на устата.

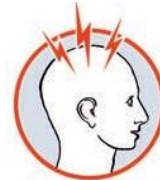
Замаяност и нестабилност на походката:

Световъртежът или залитането могат да имат много причини. В комбинация с други симптоми това е ясен предупредителен сигнал.

Силно главоболие:

Кървенето в мозъка може да причини силно главоболие. Гадене и повръщане са други възможни нежелани реакции.

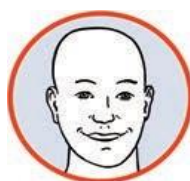
Тестът FAST: Бързо разпознаване на инсулт

Тестът FAST, който се използва широко в англоговорящите страни, може да се използва за бърза проверка на симптомите на инсулт.

Буквите FAST означават „Лице – Ръце – Реч – Време“.

Съмнение за инсулт може бързо да се провери с помощта на следните три упражнения.

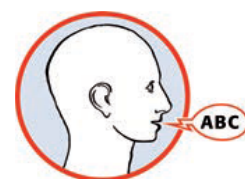
Бърз преглед при съмнение за инсулт

Да се усмихне

Да вдигне двете си ръце едновременно

Да повтори просто изречение

Помолете засегнатото лице

Ако човекът има проблеми с някоя от задачите, трябва незабавно да наберете спешния номер **112**, защото сега всяка минута е ценна

Правилно поведение при спешен случай

Всяко съмнение за инсулт трябва да се счита за спешно състояние. Само в болница може надеждно да се диагностицира инсултът, да се установи причината за него и да се започне правилна терапия.

Ако подозирате инсулт, обадете се на **112!**

- Опишете ясно и кратко симптомите.
- Не давайте на засегнатото лице нищо да яде или пие, тъй като ако има засягане на гълтането - съществува риск от задушаване.
- Разкопчайте или отстранете всяко стягащо облекло.
- Уверете се, че дихателните пътища са свободни.
- Хората в безсъзнание трябва да бъдат поставени в стабилно странично положение.
- Наблюдавайте дишането и пулса – ако те спрат, започнете незабавно сърдечен масаж с изкуствено дишане.
- Говорете директно с хората около вас и помолете за помощ.
- Запишете времето на започване на симптомите, това е важно за лекарите.
- Ако е известно, запишете всички лекарства, които засегнатото лице приема.

Не забравяйте – започването на лечението на инсулт има времеви ограничения.

От изключителна важност са данните за прием на определени лекарства, като антикоагуланти (лекарства, разреждащи кръвта – например Еликвис, Синтром, Ксарелто и др.), както и антиагреганти (лекарства, които пречат на слепването на тромбоцитите, като аспирин и др.).

Лечението на исхемичния инсулт изисква прилагането на тромболитични лекарства, които водят до разграждането на тромба (съсирека) и се прилагат в рамките на няколко часа от началото на симптомите – до 4 часа от появата на първите симптоми.

Първа помощ и приемане в болница

Ако е възможно, службите за спешна помощ ще отведат пациента със съмнение за инсулт до най-близката болница със специално отделение за лечение на инсулт. Това са спешни отделения, които разполагат с цялото необходимо оборудване за наблюдение. Денонощно на разположение са специалисти невролози и терапевти, а медицинските сестри са специално обучени. По всяко време е възможно преместване в интензивно отделение на болницата.

В същото време тези болници имат ясни стандарти по отношение на това кога пациентите се прехвърлят за съдова хирургия или неврохирургично лечение.

След приемане в болница пациентите с инсулт остават в интензивно отделение за периода на острата фаза (един до три дни).

Лечение

Исхемичен инсулт (съдова оклузия)

В случай на исхемичен инсулт целта е да се възстанови притока на кръв към засегнатата област на мозъка възможно най-бързо – ако е възможно. Процедурата се нарича тромболиза.

При тази процедура се прилага лекарство за разтваряне на съсирека, което се въвежда венозно или се поставя директно в съсирека чрез катетър.

Времевият прозорец за това е тесен и терапията трябва да започне в рамките на четири часа и половина от появата на първите симптоми на инсулт. Резултатът от лечението е толкова по-добър, колкото по-рано започне терапията.

Друг метод е така наречената тромбектомия. Използва се при по-големи кръвни съсиреци, които са запушили голям кръвоносен съд.

Неврорентгенолог премахва съсирека в мозъка чрез катетър, който се вкарва през артерия в ингвиналната гънка (голям кръвоносен съд, намиращ се в областта на горната част на бедрото).

Хеморагичен инсулт (мозъчен кръвоизлив)

В случай на кръвене вследствие на спукан кръвоносен съд в мозъка, две неща са от първостепенно значение: да се спре кръвенето – ако е възможно най-бързо, и да се избегнат или ограничат последствията, причинени от изтичането на кръв и притискането на околната мозъчна тъкан.

При разкъсване на голям кръвоносен съд, кръвоизливът в мозъка може да бъде животозастрашаващ за засегнатото лице. В този случай може да се наложи отстраняване на кръвоизлива чрез операция, за да се намали натиска върху околната мозъчна тъкан. Това може да доведе до парализа (отпадане на функциите за движение на ръка или крак) или нарушение на чувството за допир, болка и др.

Съдържащите се в кръвта вещества допълнително увреждат мозъчните клетки.

Превод от немски

[/schlaganfall-hilfe.de/](http://schlaganfall-hilfe.de/)